

Newspaper on the Rights of Persons with Disabilities of Kosova



e-mail: newspwd@yahoo.com

011

Engellilerin insan haklarıyla ilgili gazete



Bu gazete, Priştine'deki Amerikan Ofisi'nin yardımıyla yayın hayatına başladı.
"Bu girişim Priştine'deki Amerikan Ofisi tarafından desteklenmektedir. Düşünce, sonuç ve tavsiyeler müelliflere ait olmakla, Hükümetin düşüncesidir, anlamına gelmez".



Bu sayının finansmanı, Azınlık ile Multietnik Medyalara ve yan bırakılmış diğer gruplara Destek Fonu'dan yapılan bağışla sağlanmıştır.
Bu Fon, Kosova Hükümeti tarafından oluşturulmuştur.

Dünyamıza hoş geldiniz!

Kar amacı gütmeyen bu aylık dergi beş dilde yayınlanmaktadır: Arnavutça, ("Koha Ditore"yle ek olarak), Boşnakça ("Alem"le ek olarak), Sırpça ("Jedinstvo"yla ek olarak) ve Türkçe ("Yeni Dönem"le ek olarak). Web sayfamızda, üstte belirtilen dillerin dışında İngilizce olarak da dergimize ulaşabilirsiniz: www.lpkosova.com

Yetenekleri sınırlı olanların, engelsiz yaşamaları için onlara yardımcı olalım

İnsan değerine, insan haklarına, özgürlüklere saygı, sınırlı yeteneklerine, yaşına, ırk ve cinsiyetine, dil ve dinine bakmaksızın herkes için eşit koşul ve olanaklar yaratmak, demokratik ve işler kurumların oluşturulması ve gelişmesi sürecinde bizlere yol gösteren esas presiplerdir.



Engelsiz yaşamak, özürli kişilerin haklarının yerine getirilmesinde ön koşullardan biridir. Eğer, kamu tesisleri ve ulaşım araçları, gerekli teknik cihazlar, bilgi şem sistemleri, işitsel ve görsel bilgi kaynakları, iletişim kolaylıkları özürliüler içinde erişilebilir ve normal bir şekilde kullanabiliyorsa, o zaman eksiksiz oldukları

düşünülebilir.

Kosova Hükümeti, özürliülerin öğretim, iş, mesleki açıdan yetişmeleri ve ilerlemeleri, yaşam koşullarının, sosyal yardım hizmetlerinin iyileşmesi açısından yaşam koşullarının ilerletilmesi ve refaha ulaşmaları için çaba harcamaktadır. Bu şekilde, toplumumuzda özürliüler arasındaki farklar ortadan kaldırılmaktadır.

Toplumsal, sosyal ve ekonomik konumunu düzenleyen ve

toplumdaki özürliüler için eşit olanakların garanti altına alınmasını sağlayan yasal altyapı, gittikçe düzelmektedir. Bu, Hükümetin çabaları yanı sıra, doğrudan doğruya özürliülerin ve onları temsil eden örgütlerin etkisinin bir sonucudur.

Başbakan, Özürliüler Ulusal Koseyi'nin kurulması için yetki vermiştir. Bu Konsey 16 üyeden oluşup, Başbakan Yardımcısı tarafından yönetilir. İyi Yönetim Dairesi çerçevesinde, Konseyin etkinliklerine profesyonel ve örgütsel açıdan destek sunacak bir Sekreterlik de oluşturulmuştur.

Konsey, özürliülerin gelişmeleri ve haklarıyla ilgili meseleleri düzenli bir şekilde inceler, şimdiki durumun düzelmesi için Kosova Hükümeti ve sivil topluluklar tarafından alınması gereken önlemlerin önceliğini belirler.

İnsan hakları alanında yapılan yatırım, Kosova Hükümeti'nin programlı çalışması içinde en önemli ve uzunsürelili yatırımlardan birini oluşturmaktadır. Öyleki, 21 Temmuz 2005 tarihinde her bakanlık içinde İnsan Hakları Birimi'nin kurulması kararı çıkarılmıştır. Bu birimlerin, insan hakları ve özürliülerin hakları konusundaki durumla ilgili düzenli rapor vermelerini sağlamış olacaktır. Diğer yandan, İnsan Hakları Birimleri'nin görev ve sorumluluklarını belirleyen 8/2005 Sayılı İdari Yönerge de 11 Ağustos 2005 tarihinde imzalanmıştır.

Kosova Hükümeti'nin bu ve ileride yürüteceği diğer etkinliklerin, özürliülerin durumunu ve haklarının düzelmesine yol açacağına inanıyoruz.

Agim Çeku
Kosova Başbakanı

DMD PROGRAMI'NIN NİHAİ ÇALIŞMALARI

SÖZLEŞME-KOSOVA TOPLUMUNUN ÖNEMLİ SORUMLULUĞU

Sürecek

SÖZLEŞME

SPORLAR

İSTİHDAM HAFTASI

PROFESYONEL İSLAH



DMD PROGRAMI'NIN NİHAİ ÇALIŞMALARI

SÖZLEŞME-KOSOVA TOPLUMUNUN ÖNEMLİ SORUMLULUĞU

% 99'u İŞSİZ toplumun en yoksul kategorisindeki insanlar

Son üç yıldır Başbakanlık Ofisi'nin girişimi ve DMD çok etnisiteli gönüllüler programına (engellilerin profesyonel imkanları günleri) dahil olan HDÖ(Hükümet Dışı Örgütler) ile işbirliği sayesinde düzenlenen yuvarlak masa toplantısında DMD Programı'nın 30 Ekim tarihinde düzenlenen nihai çalışmalarına katılmak için Kosova'da tüm ilgili etmenlere çağrı yaptı.Yıl boyunca DMD, engellilerin topluma kazandırılması konusunda Kosova kamuoyunda bilincin artması amacıyla dört kampanya düzenledi.Bu kampanyalarda,ağır konumda olan kadın ve çocukların durumlarının düzelmesi ve bu kategorideki insanların profesyonel becerilerinin tanıtımının yapılmasına özen gösterildi.

"Engelliler Hakları Sözleşmesi" konulu yuvarlak masa toplantısında



toplum olarak gerekli tedbirlerin alınması konusunda yapılan tartışmalarda öneri ve görüşler ortaya atıldı.Toplantıda Sözleşme'deki maddelerin Kosova yasalarına hangi şekilde eklenmesi gerektiğine dair soru da soruldu.Başbakanlık Ofisi bünyesindeki iyi yönetim dairesi müdürü sn.Habit Hayredini yaptığı açıklamada,"DMD çok etnisiteli programa dahil olan HDÖ'ler arasındaki ortaklığın,engellilerin haklarını savunan Sözleşme'deki maddelerin içerdiği amaçların uygulanmasında hazırlık yapmamız için iyi bir örneği oluşturduğunu belirtmek isterim.Sözleşme, BM üye ülkeleri arasında 5 yıl sürdürülen tartışmaların ardından tüm dünyada bu kategorideki insanların haklarını içerecek yeni bir antlaşmanın yapılması gereği üzerine onaylandı.Uzun ve ağır olan bu süreçte olduğu gibi Sözleşme metninin hazırlanmasında Kosova etkin bir rol aldı.Sözleşme'nin taşıdığı öneminden hareketle, bu alanda, ilk sırada da uluslararası arenada insan haklarının tanıtımı ve korunmasında ülkemizin pozitif imajına katkı sunan Kosova HDÖ'leri takdir etmeliyiz. Hükümet ve başbakanlık Ofisi,DMD

gönüllüler tanıtım programına dahil olan HDÖ'lerin çok etnisiteli ortaklığını desteklemekteler"dedi.

AGİT bünyesindeki insan hakları ile yasal normlar Departmanı müdürü sn.Henry McGowen yaptığı açıklamada AGİT'in, Engelliler Hakları Sözleşmesi'nde yer alan hedeflerin uygulanmasını desteklemeyi sürdüreceğini belirtti.

Gümrük Hizmetleri temsilcisi "Gümrük Günü-DMD" geleneksel organizasyonunda elde edilen yararlı tecrübelere değinerek,engellilerin profesyonel becerilerinin gün ışığına çıkmasında önemli bir fırsat olduğunu belirtti.

Tartışmalarda engelliler arasındaki işsizlik oranının % 99 olduğu, dolayısıyla bu kategorideki insanların toplumun en yoksul kişileri sayıldığı belirtildi.Engelliler toplum tarafından kendilerine ayrımcılık yapıldığını düşünmekteler.Engelliler hakları uzmanı Hilmijeta Apuk,kız ve kadınların gerek evlerinde gerekse de toplumda sık sık şiddet,kötüye kullanma,yararlanma gibi kötü muamelelere maruz kaldıklarına dikkat çekti.Sn. Apuk,engelli çocuklara özel önem verilmesini ısrar ederek,çevrede yada toplumda yapılan her çeşit organizasyonlarda bu çocukların çıkarlarının önplana alınması çağrısında bulundu.Kadın ve kızların ayrımcılığa en fazla maruz kaldığını belirtten sn. Apuk,sözkonusu Sözleşme gereğince engelli kadın ve kızların hak ve özgürlüklerinin garanti altına alınması için toplum olarak gerekli tedbirlerin alınmasını talep etti.Sn Apuk.ABD örneğinde görülen ADA (Americans with Disabilities Act) yasasına dayalı engellilerin hakları konusunda heryönlü bir yasanın onaylanmasını önerdi.



Z. Henry McGowen III, Drejtor i Departamentit për të drejtat e njeriut dhe normave ligjore nga OSBE



DMD'nin nihai çalışmaları ve yuvarlak masa toplantısına, ABD Priştine Ofisi ve Agit tarafından mali destek sağlandı.

Engellilerin içinde buldukları ağır durumdan ve ayrımcılığın çeşitli türleriyle karşı karşı kalmalarından endişe duyan BM, bu kişilerin haklarına ilişkin Sözleşme'yi onayladı.Bu münasebetle bu kategorideki kadın ve kızların gerek evlerinde gerekse de ev dışında,en sık şiddet,yaralanma,kötüye kullanma,yaralanma gibi risklere maruz kaldıklarını belirtmek istiyorum.Kadın ve kızlara karşı çok çeşitli ayrımcılığın yapıldığı değerlendirilmekte, dolayısıyla,bu kapsamda kadın ve kızlara eşit hak ve özgürlüklerin sağlanması için tedbir alınması istenmekte.Sözleşme'yi imzalayan devletler,Sözleşme ile garanti edilen temel hak ve özgürlüklerin sağlanması amacıyla,kadınların prosperitesi için tüm gerekli tedbirleri

çabalarında gözlenmelidir.

Engelli çocuklara diğer çocuklarla eşitlik temelince tüm hak ve özgürlükler sağlanmalıdır.Bu çocuklara özel bir ilgi gösterilmeli , devlet ise tüm aktivitelerde bu çocukların çıkarlarına öncelik tanıyarak önplana almalıdır.

Kosova'da bu kategorideki insanların en yoksul olduklarını gözönünde bulundurarak, bu kişilerin statüsüne yoksulluğun yaptığı olumsuz etkilerinin engelenmesi için gayret gösterilmelidir.

Engelli olan kişilerin bireysel özerkliklerini saygımlarken,onların kendi hayatları ve bağımsızlıkları hakkında karar almaları hakkında saygı duyalım.

Önümüzde engellilerin haklarına ilişkin Sözleşme'nin Kosova'nın içinde bulunduğu şartlarda uygulanması için ortak sorumluluk bulunmakta.Sözleşme'deki maddeleri Kosova yasalarına nasıl eklemeli?Değiştirebilir yada yeni bir yasa mı?

Hiljmnijeta Apuk



almakla yükümlüdürler.Keza,cinsiyet perspektifi, engelli olan kişinin haklarının tümüyle gerçekleşmesi ve haklarından yararlanması

KOSOVA TÜM İNSANLAR İÇİN KONUKSEVER BİR ORTAM

ÖZEL RÖPORTAJ

Dr. Melissa Stone, sosyal psikoloji felesfesi doktorudur ve Kosova AGİT Misyonu'nda İnsan Hakları ve Yasa Hakimiyeti Dairesi'ne bağlı insan hakları konusunda Merkez Danışma Birimi'nin başında bulunmaktadır. Bunun yanı sıra dr. Stone, iyi yönetim insan hakları, eşit imkanlar ve cinsiyet konularıyla ilgili olarak Başbakanlık Danışma Bürosu'na öğütlerde bulunmaktadır.Kosova'da kaldığı beş yıllık tecrübe, tüm bakanlıklarda idare alanlarında insan haklarının geliştirilmesi ve korunmasına katkıda bulunmuştur.

-Engelli bayanlara yapılan ayrımcılık konusunda neler söyleyeceksiniz?

Bayanların erkeklerden daha fazla ayrımcılığa maruz kaldıklarını, engellilerin de engelli olmayan insanlardan daha fazla ayrımcılık ile karşı karşıya kaldıklarını biliyoruz. Engelli bayanların tüm görünürlere göre iki tarftan ayrımcılığa maruz kaldığı hangi anlama geliyor.Aynı şekilde engelli azınlık mensubu bayan, üç sebepten dolayı ayrımcılığa maruz kalması tehlikesiyle karşılaşmaktalar.Ek etmenler bu kategorideki kişilerin ayrımcılığa tabi tutulmaları risklerini artırabilir.Söz gelimi aleni hizmetlerden yararlanma imkanlarının daha yazık olduğu kırsal kesimler örnek alınabilir. 1999 yılında yaşanan savaştan dolayı can kayıplara uğrayan acılı bir aileden başlayalım.

Engelliler Hakları'nın Korunumu Sözleşmesi Kosova'da yasal düzenlemelerde bir gelişmeyi oluşturuydu?

Yeni Sözleşme yeni bir netlik ve engellilerin haklarını garanti altına almakta sözleşmeyi imzalayan her hangi bir ülkenin yükümlülüklerine açıklık kazandırmış olurdu.Şu anda Sözleşme'nin BM Güvenlik Konseyi tarafından onaylanması ve ülkelere etkisi olması amacıyla ülkelerin ratifike etmesi bekleniyor.Onaylanmış yasaya maddelerin eklenmesi,Kosova statüsü'nün belirlenmemesi olayına bağlıdır.Dolayısıyla Kosova Meclisi, onaylanmış yerli yasa olarak Sözleşme'nin adapte edilmesi için kendi görüşünü bildirebilir.Bu, insan haklarının diğer enstümanlarıyla, Milli Azınlıkların Korunmasına ilişkin Uluslararası Sözleşme örneğinde yapılmıştır.Bu olayda engelliler haklarına yönelik yeni bir sözleşmeyi kabul eden ve engelliler hususunda özel bir bütçenin yer aldığı faaliyet planı temelince Kosova Hükümeti'nin özel etmenlerinin yükümlülüklerini belirleyen böyle bir yasanın onayımı çok daha etkili olurdu.

Engelliler hakları Sözleşmesi temelince devlet düzeyinde engellilerin insan haklarının ne denli saygılandığının takip edilmesi konusunda neler düşünüyorsunuz?

Faaliyet plannına koyulabilecek çok güzel bir fikir.Başbakan'ın tüm Bakanlık'larda insan hakları birimlerini kurduğuna göre,söz konusu

birimler, merkez düzeyde Hükümet etmenlerinin yeni Sözleşme'nin maddelerini nasıl uyguladığını takip edebilir.

-Engelliler hakları konusunda kamuoyunu tanıtmak ve bilinçleştirmek amacıyla gelişmiş ve demokratik ülkelerdeki olumlu tecrübeler nedir?

Kosova'nın kabul edebileceği çok güzel tecrübeler var.İyi örneklerden biri engelli olan kişileri belirlemede hepimizin kullandığı terminolojidir.İnsan oğulları gibi becerisi yada yeteneği olmayan kişi aslında becerisiz değildir,dolayısıyla becerisiz yada yeteneksiz yerine engelli sözcüğünün kullanılması çok daha uygundur. İkinci örnekte, her hangi bir kişinin beceriksizliğe yönelik programlar yerine beceriye yönelik programların daha uygun olduğu görülmektedir. Kişinin tekerlekli sandalyede olması yada işitme engelli olması yada doğuştan özürtlü olması,kişinin becerisiz yada yeneksiz olduğu anlamına gelmez.Engellilerin günlerini kaydetme gibi programlar,engelli olanların becerilerine yöneliktir.Bir çok durumlarda bu gibi kişiler sunabilecekleri ve verebilecekleri çok şeyler vardır,ücretli olarak çalışan her bir insan gibi çalışmalarında verimli olabilirler.



Dr. Melissa Stone

Okuyucularımıza mesajınız nedir?

Kısıtlı beceriler relatif konsepsiyondur.Dünyada her kişinin güçlü ve zayıf tarafları vardır ve engelli olanlar da bunlara benzerdir.Mühendis olarak çalışan bir kişi maraton oyunlarında koşmadığı için engelli sayılabilir mi?Yanıt haliyle hayırdır.Engellilerin haklarını saygılayarak,güçlü tarafımızı temel almak için akıllı olurduk,neler yapamayacağımız konusuna konsantre olmalayalım,insanların neler yapabileceklerine,katkıda bulunabilmeleri için neler sunabileceklerine ve aleni yaşamda nasıl yer alabileceklerine ağırlık vermemiz daha hayırlı olur.Küçük düzeltmeler ve tamamlamalarla,yeni sözleşme'deki maddelere göre,tüm insanlara konuksever olabilecek yaşam ortamı kurmakta Kosova çok daha yararlı atılımlar yapabilir.

TEKERLEKLİ SANDALYE'DE TENİS-6 ÇEŞİT YARIŞMA



Tekerlekli sandalyede tenis yarışı, ilk kez Barcelona'da 1992 yılında düzenlenen Paralimpik oyunlarının yarış programına dahil edildi. ABD'de 1970 yılında kurulan sporun bu branşının kuralları tüm dünyada uygulandı. Yarışma, geleneksel kurallardan olduğu gibi yarışmacıların gerekçe ve strateji kurallarından ibarettir.

Tekerlekli Sandalyede Tenis Federasyonu, Uluslararası Tenis Federasyonu'na dahil edilmiştir.

Tekerlekli sandalyede tenisi tek ve takımında iki yarışmacıdan oluşan çiftler halinde oynanmakta.

Paralimpik tenis yarışmaları, 6 çeşit branşta yapılmakta:

Tek erkekler

Tek bayanlar

Çift erkekler

Çift bayanlar

Tektarafli dördü

İkili dördü

ABD tenis takımı dünya birinciliğini kazandı.



KÜREK YARIŞMASI



Adapte edilmiş sporlardan kürek yarışması, engellilere yönelik bir spor dalıdır ve kürek yarışmaları için onaylanan kurallara tabi değildir. Bu spor yarışması 2005 yılında yapılan Paralimpik Oyunları'nda ilk kez programa alındı. İlk resmi yarışlar da 2008 yılında Pekin'de düzenlenecek olan Paralimpik Oyunları çerçevesinde yapılacaktır.

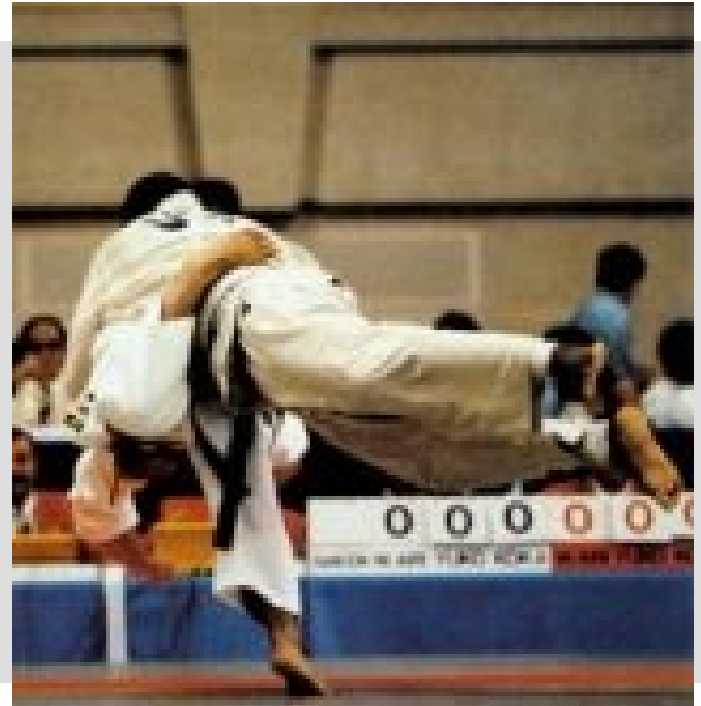
Adapte edilmiş kürek yarışmaları erkekler ve bayanlar tarafından tatbik edilmektedir ve eşit olan dört kanu ile yapılmaktadır. Yarışlar 1000 metrelik alanlarda gerçekleştirilmektedir.

Bu branştaki kuralları düzenleyen yetkili organ Uluslararası Kürek Federasyonu'dur.



JUDO

Judo fiziki ve stratejik performansları, dokunma, dengeyi koruma ve duygu tekniklerini belirleyen bir spor dalıdır. Yarışmacılar rakipleri karşısında dengelerini bozmamaları için farklı teknikler kullanılmaktadır. Bu spor, engellilere, az görenlere ve az görenler ile atletizm sporcularına açıktır. Bu spor dalının yetkilisi Uluslararası Spor Federasyonu (İBSA) ve Uluslararası Judo Federasyonu'dur (İJF) Seul'de 1988 yılında düzenlenen Paralimpik Oyunları'nda ilk kez yer alan bu spor branşında 2004 Atina Oyunları'nda 30 ülkeden gelen bayan ve erkek yarışmacılar yarıştı.



İş yasası ile İş İlişkileri Bürosu başkanı Gjylinaz Novobrdaliu ile röportaj

Toplumun gelişme düzeyi engellilerle olan ilişkilerle ölçülmektedir

Engellilerin rehabilitasyonu ile istihdam edilmesi yasa önergesi ,ele alınma aşamasına girdi.Yasa önergesi Çalışma ve Sosyal Bakanlığı tarafından önerildi.Bu münasebetle İş yasası ile İş İlişkileri Bürosu başkanı Gjylinaz Novobrdaliu-Gola ile yasa önergesi konusunda konuşmasını rica ettik.

-gelişmiş ülkelerdeki standartlara yaklaşmak amacıyla, bu yıl engellilerin haklarından konuşulmakta, onların eğitimi,istihdam edilmesi,hızlatılmış eğitime ve istihdam programlarına katılımlarından söz edilmekte.Engelli olan kişilerin, bilgili, iş yapmak için istekli ve hevesli oldukları, ancak iş bulmakta sayısız zorluklarla karşılaştıkları yadsınamaz bir gerçektir.İstihdam edilmeleri sırasında engelliler işverenlere,diğerlerine kıyasla fazla bir harcamı gerektirmiyor.Savaşın bir sonucu olarak yoksulluk ve işsizliğin yüksek oranlara vardığı bir durum içindeyiz,dolayısıyla mevcut durumun düzelmesi için zamana ihtiyaç var.Mevcut şartlar,bu kategorideki insanların istihdam edilmesini daha da zorlaştırmaktadır.Bu duruma ilk sırada bu alanı düzenleyecek,ayrıca daha büyük bir sayıda engellileri istihdam edecek olan işverenleri teşvik edecek tedbir ve yükümlülükler yer verecek ilgili yasaların yokluğu yol açmaktadır.

-Mevcut durumun üstesinden gelinmesi için toplulunun herhangi bir planı var mı?

-2006 yılı yasa önergesi stratejisi çerçevesinde Hükümet "Engellilerin profesyonel Rehabilitasyonu ve İstihdamı" yasasını öngörmüş bulunuyor. İş yasası ile İş İlişkileri Bürosu,Çalışma ve Sosyal Bakanlığı bünyesindeki İş ve İşbulma Dairesi çerçevesinde engellilerin profesyonel rehabilitasyonu ,istihdamı ve genel ile özel şartlarda istihdamı ve sözkonusu yasanın maddelerini ihlal etmesi durumunda işverenin sorumluluğunu düzenleyecek bu yasanın ilk tasarısını işleme almıştır. İlk tasarısının tamamlanmasının ardından hükümet düzeyinde diğer çalışma gurubu ile çalışmalar başlatılmalı,daha sonra da bu çalışma gurubunun çalışmalarını sona erdirmesinin

ardından sözkonusu yasa hükümet ayarında ikinci çalışma gurubunun çalışmalarından sonra önerge halini alacaktır. "Engellilerin Profesyonel Rehabilitasyonu ve İstihdamı"yasası açıklama belgesi ile görüşülmek üzere Hükümet'e sevk edilir.

Bu yasaı onaylamakta Hükümet gecikmiyor mu?

-Evet,dolayısıyla Hükümet tarafından bu yasanın görüşülmesi,onaylanması ve uygulanması zamanı gelmiştir.Bununla engellilerin pozitif enerjisinden yararlanılacak,engellilerin profesyonel becerisi,iş hevesi gün yüzünü görecek, öte yandan da engellilerde işsizlik oranı düşecek ve onlara karşı yapılan ayrımcılık azalacak.Tüm kategorideki vatandaşların hakları saygılanmadan bir toplumda gelişmenin olmayacağı ve demokrasinin gelişemeyeceğini unutmamak gerekir.

Okurlarımıza mesajınız nedir?

"Toplumun gelişme düzeyi engellilerle olan ilişkilerle ölçülür" şeklindeki eski olan bu düşünce unutulmamalıdır.



BEYAZ DEĞNEKLİ ADAMIN HAFTASI

15 Ekim tarihinde "Beyaz Değnekli Adamın Uluslararası Haftası" adlı organizasyon törenle açıldı.Birkaç günlük organizasyona Kosova'nın dört bir yanından büyük sayıda görme ve az gören engelli,hükümet temsilcileri ve engellilerin sorunlarıyla ilgilenen HDÖ-ler katıldı.

Törene katılanları selamlayan Kosova Körler Derneği Başkanı sn.Bujar Kadriu,diğer demokratik ülkelerde olduğu gibi Kosova'da da körler yasasının çıkarılması için hükümet yetkililerine çağrıda bulundu.

İyi yönetim dairesi müdürü sn.Habit Hajredini yaptığı konuşmada,engellilerin desteklenmesi gereğinin önemine değinerek,hükümetin bu kategorideki insanları destekleyeceğini belirtti.

Yapılan törenin ardından aynı günde Priştine uluslararası körler derneği başkanı sn.Ejup Rashica ve iş arkadaşları tarafından örgütlenen toplantıda,görme ve az gören engellilerin karşılaştıkları sorunlar tartışıldı.Ardından "Priştina" oteli sahibi 100 görme engelli kişiye akşam yemeği verdi.

Hafta içinde de bu dernek polis şefi sn. Sheremet Ahmeti ile bir görüşme tertipledi.Görüşmede trafik alanındaki imkanlardan söz edildi.Güvenliğin sağlanması amacıyla sesli trafik ışıklarının uygulamaya konması gereğine işaret edilerek,görme engellilerinin daha kolay tanınması için beyaz değneğin önemine değinildi. Ayrıca engellilerin polis hizmetlerinde çalışmaları imkanı üzerinde de duruldu.Sn. Sheremet Ahmeti,güvenlik ile işbulma imkanlarının sağlanması için çaba harcayacağını belirtti.

Ayrı bir görüşmede Priştine Belediye Meclisi Başkanı İsmet Beqiri yardım vaadinde bulunarak,şehirde daha büyük sayıda sesli trafik ışıklarının

koyulması için gayret sarfedeceğini,ayrıca Priştine Belediyesi tarafından mali destek sağlanacağını açıkladı.

"Beyaz Değnekli Adamın Uluslararası Haftası" Kosova'nın bir çok yerinde çeşitli törenlerle kaydedildi.



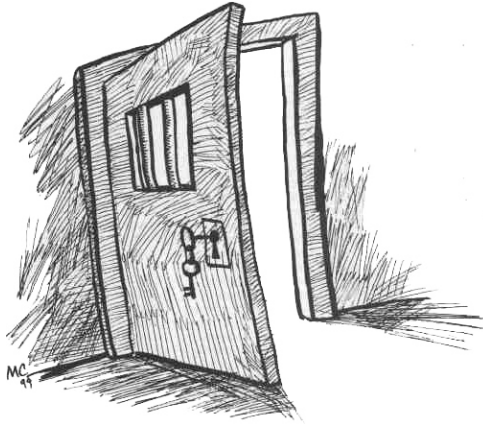
ENGELLİLER HAKLARI SÖZLEŞMESİ

Neden Sözleşme?

Engelliler için özel bir Sözleşme'ye neden gerek duyulmaktadır. Engelliler tüm diğer insanlar gibi aynı haklardan yararlanıyor mu?

İnsan Hakları Beyanname'sinde yer alan haklar dünyada herkesin korunması için yeterli olurdu. Ancak uygulamada belli gruplar kapsamında olan kadınlar, çocuklar ve mülteciler, diğer gruplara kıyasla çok daha ağır bir durum içinde bulunmuş, dolayısıyla yürürlükte olan uluslararası sözleşmeler bulunmakta. Bu sözleşmelerle sözkonusu grupların hakları koruma altına alınmaktadır. Buna göre sayısı 650 milyon olan ve dünya nüfusunun % 10 oranını oluşturan engelliler, genelde sağlıklı insanların imkanlarından yararlanmak için engelli durumdadır. Engelliler fiziki ve sosyal zorluklara karşı karşıya kalmaktalar. Bu zorluklar da şunlardır:

Eğitim alma hakkının gerçekleştirilmesi zorluğu;



Gerekli kalifiyeye sahip olmalarına rağmen, işbulma zorluğu;

Bilgi ve haberlere ulaşma zorluğu;

Uygun sağlık hizmeti görme zorluğu;

Çevrede hareket etme zorluğu;

Ortama uyma ve ortama kabul edilme zorluğu;

Sözleşme neleri kapsıyor?

Sözleşme'nin başlıca amacı, engellilere mutluluk sağlamak ve insan haklarının tümünü eşit olarak sağlamak ve

korumaktır. Sözleşme, kişisel hareket etme, sağlık, eğitim, işbulma, giyim, rehabilitasyon, siyasi hayata katılım, eşitlik sağlanması ve ayrımcılık yapılmaması gibi kilit alanları kapsamaktadır. Sözleşme, toplumsal zorluk olarak kabul ettiği ve beceriksizliğe yol açan önyargılara karşı koyulması ve insan hakları konusunda toplumsal esirgeme alanında rahatsızlık yaratan beceriksizlik hususunda hüküm süren görüşlerde önemli değişikliklere yer vermektedir.

Sözleşme yeni haklar yaratıyor mu?

Sözleşme, yeni bir hakkı ortaya çıkarmıyor yada yeni haklar icad etmiyor. Sözleşme varolan hakları ifade ediyor ve engellilerin durum ve ihtiyaçlarına ışık tutuyor.

Varolan yasalar uygulanıyor mu?

Bazı ülkeler bu alanda her yönlü yasaları yürürlüğe koyarken, ülkelerin çoğu bu yönde adım atmış değildir. Ayrımcılığı içinde barındıran uygulamalar nedeniyle engelliler toplumun gölgesinde kalmış yada dışına itilmiş durumdadır. Bunun bir sonucu olarak da engellilerin hakları dikkat çekmiyor. Yasal açıdan görevlendirme yapacak uluslararası bir standart, her yerde engellilerin haklarının garanti altına alınması için gerekli görülmektedir.

Engelliler Kişileri İçin Eşit İmkanlarla İlgili BM Standart Kuralları (1993) bazı ülkelerde engelliler konusunda yasaların çıkarılmasında örnek olarak alınmıştır. Bu kurallar engellilerin diğerleriyle birlikte eşit imkanlardan yararlanmalarına ilişkin siyasette ana yönleri ışık tutmaktadır. Standart Kuralları zorunlu kurallar değildir ve engelliler haklarının korunması için gayret gösterenler, Sözleşme olmadan yerine getirilecek yükümlülüklerin bulunmadığını belirtmektedirler.

Sözleşme somut olarak neleri getirecek?

Sözleşme'nin imzalanmasıyla bir ülke anlaşmada yer alan yasal yükümlülükleri kabul etmekte ve

Sözleşme'nin yürürlüğe girmesinden hemen sonra yasaların uygulanmasını onaylar.

Çocuk ve kadın hakları gibi insan haklarına ait diğer anlaşmalar, hakların ihlallerinin önlenmesinde son derece büyük rol oynamıştır.

Sözleşme'nin engellilerin hayatını düzelterek inanmak gerçekçi midir?

Tarih boyunca engellilere toplumsal korunma isteyen ve saygıdan çok özür dilenen bireyler olarak bakılmıştır. Bu sözleşme, beceriksizlik konusundaki görüşlerin değişmesinde olduğu gibi tüm insanların bütün imkanlarla yaşamalarını mümkün kılan zorunlu olduğunu toplumların kabul etmelerini sağlamakta önemli bir adımdır.

Sözleşme'nin uygulanışı uluslararası düzeyde nasıl takip edilecek?

Engellilerin haklarını korumakta çaba gösterenler, insan hakları alanındaki ilerlemeleri takip edecek ilgili temsilcilerden oluşacak geniş bir ağına kurulmasına yardımcı olabileceğini düşünmektedirler.

Engelli kişi kimdir?

Becerilerde kısıtlılık, fiziki, zihinsel ile görme, işitme, yürüme ve zihnin gelişmesinde beliren sorunlardan kaynaklanan engeller olabilir. Bazı insanlar aynı anda bir kaç hareketten mahrumlar ve bunlardan bazıları yada çoğu yaşamlarının bir bölümünde fiziki sakatlanmalar, hastalık yada yaşlılıktan dolayı bir hareketle engelle karşılaşmış olacak.

Sözleşme devletler için yükümlülükler yaratacak mı?

Yanıtı evet olmakla birlikte, devletler herhangi bir ayrımcılık yapmadan engelli olan kişilerin haklarına özen gösterilmesi için tedbir almakla yükümlüler. Bu tedbirler, ayrımcılığa karşı



yasaların onaylanması, engellilere yönelik ayrımcı yasa ile uygulamaların yürürlükten kaldırılması ve yeni politikalar ile programların hazırlanmasında engellilerin gözönünde bulundurulmasını öngörüyor. Diğer tedbirler, engellilere iyi hizmetler sağlanmasını öngörüyor.

Sözleşmenin onaylanması ülkeler için ekonomik açıdan bir anlam taşıyor mu?

Yanıt evettir. Temel insan haklarına fiyat biçilmesi mümkün olmadığına göre, engellilere kendi potansiyeline göre dolu bir hayat sürdürmelerini sağlamanın ekonomik olduğu ortaya çıkmaktadır.

Sözleşme'nin uygulaması kaç mal olacak?

Sözleşmeyle, ülkelerin potansiyeline bağlı olarak çoğu maddelerin uygulanmasında "gerçekçi bir ilerleme" kaydedilmesi talep edilmekte. Bu yönde atılacak bazı adımlar, mali kaynakların kısıtlı olduğu ülkelerde de para isteyecektir, iyi ama engellilerin ihtiyaçlarını tespit eden uluslararası toplumun yardım sunacağı umut edilmekte.

Sözleşmeyle ilgili olarak değişmelerin yapılması sadece engelliler için değil, genelde tüm diğer insanlar için de yararlı olacak. Asansör ve yürüyen merdivenler, herkes için imkanlar sağlıyor. Zaman kaybetmeden sözleşmenin uygulanması için gerekli değişikliklerin yapılması yeni fikirlerin üretilmesine zemin yaratacak ve sadece engellilerin değil tüm insanların hayatını da düzelterek.



Binaların uygun hale getirilmesi pahalı mıdır?

Zamanla yeni inşaatların engellilerin ihtiyaçlarına cevap verecek modeller gereğince yapılmalıdır. Dünya Bankası yaptığı incelemelerde, yapım sırasında binalara bu özelliklerin eklenmesinin asgari harcamalara neden olduğu sonucuna vardı. Binaların uygun hale getirilmesi, toplam yapım masrafının yüzde bir oranından azdır.

neler kaybediyor?

Farklı alanlarda becerikli olanları toplum kaybediyor. Engelliler bir çok alanlarda katkı sunabilirler. Engelliler, halkın diğer bölümüne kıyasla en yüksek düzeyde işsizlik ile karşılaşırken, araştırmalar hemen hemen tüm alanlarda, yapılan bir işte engellilerin, diğer insanlara karşın daha büyük performans gösterdiklerini

Toplum

kanıtlamıştır. Bakım masraflarının yüksek düzeyde olması, eksikliklerin devamlı olarak telafi edilmesi, engellilerin iş yerindeki ihtiyaçlarının karşılanmasının çok pahalı olduğu düşüncesi hüküm sürmektedir. Bunun yanısıra, engellilerin işe kabul edilmesinin işverenlere büyük masraflara yol açtığı korkusu, yersizdir. ABD'de 2003 yılında yapılan araştırmalarda, işverenlerin dörtte üçünün engellilerin özel bir gereksinime ihtiyaç duymadıklarını açıkladıklarını

gün yüzüne çıkarmıştır.

Hiljmnijeta Apuk,

Konunun hazırlanmasına İyi Yönetim Dairesi Müdürü sn. Habit Hajredini, Başbakanlık Ofisi ve kuruluşundan bu yana Little People of Kosova Yönetim Kurulu üyesi sn. Dijana Toska katkı sunmuşlardır.

KOSOVA'DA GÖRME ENGELLİLERE YÖNELİK SPOR GELİŞİYOR

Kosova'da görme engellilere yönelik spor hakkında üç günlük seminer düzenlendi.

İpek, Kosova Görme Engellileri Sporları Federasyonu tarafından düzenlenen üç günlük seminere evsahipliği yaptı. Seminerde İBSA'nın (Internacional Blind Sports Federatio) ünlü uzmanları konuşma yaptılar.

Kosova görme engelliler Sporları Federasyonu Başkanı sn. Daut Tishuki'nin bu yılın Temmuz ayında Belçika'yı ziyaret etmesi, genelde görme engellilere yönelik sporların gelişmesini teşvik eden seminerin yapılmasına yardımcı oldu.

Seminer;

-Rob 't Hart (Holanda)

-Joke' t hart (Holanda)

-Colette Altwasser (Almanya)

-Tom Janssen (Belçika)

-Jelle Mols (Belçika)

-Walter Tielemans (Belçika)

tarafından yönetildi.

Seminerde Kosova'nın 7 gollball takımının antrenör ve kaptanları olduğu gibi gollball sporunun 15 hakem adayı da katıldı.

Seminer, gollball (IBSA 2006) oyununun en yeni kurallarını öğrenme gurubu, resmi hakemlerin diploma alması gurubu ve takım antrenör ve kaptanlarının eğitilmesi gurubu olmak üzere üç gurup halinde çalıştı.

Üç günlük çalışmalarından sonra 15 hakeme diploma verildi ve takım antrenör ile kaptanlar eğitildi.

Seminer Kosova'da Gollball lig yarışmalarının başlaması öncesinde atılan önemli bir adımı oluşturmakla birlikte, bu seminerin katkılarıyla

Kosova'da görme engellilerin bu sporunun Avrupa Görme Engelliler Sporları Federasyonu'na kabul edilmesi imkanı arttı.

Seminere, Kültür ve Spor Bakanlığı bünyesindeki Spor Dairesi, Belçika Spor Bakanlığı ve "Dukagjini" şirketi maddi destek sağladı.

**FERİZOVİK "HENDİFER" HDÖ**

Ferizovik "Hendifer" HDÖ (DMD Gönüllü Tanıtım Programı ortaklarından) şehrin merkezinde bir defile gösterisi düzenledi. Defilede 250 engelli yer aldı. Sıradışı olan bu defileyi bin kadar vatandaş izledi.

"DMD için Kasım" adında sözkonusu kampanyayı tertipleleyen Xhevat İslami ile Fazile Bungu, şimdye kadar 45 engelliye bir günlüğüne iş bulduklarını, geçenlerde yapılan temaslara sona

ermesinin ardından 112 engellinin (görme, işitme, yürüme ve zihinsel engelliler) daha bir günlüğüne kamu ve özel kesim kuruluşlarda iş yapmasının beklendiğini açıkladılar.

Sözkonusu programın koordinatörlerinden Xhevat İslami yaptığı açıklamada, Kosova toplumunun kendi ortamında engellileri entegre edeceğini umut etmekteyiz.

Bizler ise DMD Gönüllüler Programı'ndaki ortaklığımız sayesinde profesyonel becerimizi geliştirmeyi çalışacağız" dedi.

**İSTİHDAM AYI
GÜMRÜK-EŞİTLİK GÜNÜ**

DMD Gönüllü Tanıtım Programına (Disability Mentoring Day) Kosova'dan dahil olan HDÖ arasındaki ortaklık sayesinde engelliler için bir günlük çalışma kampanyası düzenlendi. Bu organizasyon, ABD kökenli DMD'nin uluslararası kampanyası çerçevesinde örgütlenmiş olup, bu faaliyet bütün dünyada uygulanmaktadır.

DMD kampanyası kapsamında Kosova Gümrük Hizmetleri ile "Little People of Kosova" HDÖ ile işbirliği sayesinde 16 Kasım gününde 45 engellinin Kosova Gümrük Hizmetlerinin Kosova'daki tüm şubelerinde bir günlüğüne iş yapması organize edildi. Engellilere bir günlük çalışmalarının karşılığı olarak 10' ar euro verildi. Gümrüğün bu jestini diğer kurum ve kuruluşlar ile özel sektör hizmetlerinin de izlemesi gerekir.

BÜTÜNLÜĞE:

ONURLU

FARKLARA

SAYGILI OLALIM



AYRIM YAPMADAN GENÇ YETENEKLER

ŞİDDETE KARŞI



www.lpkosova.com